

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 marca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jarosław Matras (przewodniczący)

SSN Jacek Błaszczyk

SSN Kazimierz Klugiewicz (sprawozdawca)

w sprawie **M. B.**,
oskarżonego z art. 156 § 1 pkt 2 k.k. w zw. z art. 31 § 2 k.k.,
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu
w dniu 13 marca 2024 r.,
skargi prokuratora
na wyrok Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie
z dnia 16 października 2023 r., sygn. akt II AKa 91/23,
uchylający wyrok Sądu Okręgowego w Rzeszowie
z dnia 19 kwietnia 2023 r., sygn. akt II K 112/22,
i przekazujący sprawę do ponownego rozpoznania,

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu w Rzeszowie do ponownego rozpoznania w
postępowaniu odwoławczym.**

[J.J.]

UZASADNIENIE

M. B. został oskarżony o to, że w dniu [...] 2022 r. w R. spowodował ciężki uszczerbek na zdrowiu E. B. , w ten sposób, że okładał ją pięściami po rękach i klatce piersiowej, dusił ją uciskając dłońmi jej szyję, a następnie kilkakrotnie ugodził ją nożem w kończyny górne, twarz oraz klatkę piersiową, na skutek czego wymieniona doznała obrażeń w postaci: rany klutej klatki piersiowej z ciałem obcym (ostrze noża), ściany klatki piersiowej, uszkodzenia ściany tętnicy ramiennej lewej, uszkodzenia całkowitego nerwu pośrodkowego lewego, ran klutych przedramienia lewego, ramienia lewego i barku prawego, rany ciętej policzka prawego oraz podbiegnięć krwawych na szyi, które to spowodowały u wymienionej ciężki uszczerbek na zdrowiu w postaci ciężkiej choroby nieuleczalnej lub długotrwałej oraz choroby realnie zagrażającej życiu, przy czym czynu tego dopuścił się mając w znacznym stopniu ograniczoną zdolność rozumienia znaczenia czynów i pokierowania swoim postępowaniem,

tj. o popełnienie przestępstwa z art. 156 § 1 pkt 2 k.k. w zw. z art. 31 § 2 k.k.

Wyrokiem Sądu Okręgowego w Rzeszowie z dnia 19 kwietnia 2023 r., sygn. akt II K 112/22, został uznany za winnego tego, że w dniu [...] 2022 r. w R., zadawał uderzenia pięściami po rękach, klatce piersiowej i uciskał dłońmi szyję oskarżycielki posiłkowej E. B. , a następnie kilka razy ugodził ją nożem w okolicę kończyn górnych, twarzy oraz klatki piersiowej, na skutek czego spowodował obrażenia ciała w postaci rany klutej klatki piersiowej z pozostawieniem tam ciała obcego (ostrze noża) ściany klatki piersiowej i płuca lewego, uszkodzenia ściany tętnicy ramiennej lewej, uszkodzenia nerwu pośrodkowego lewego, ran klutych przedramienia lewego, ramienia lewego i barku prawego, rany ciętej policzka prawego oraz podbiegnięć krwawych na szyi, które skutkowały powstaniem ciężkiego uszczerbku na zdrowiu jako choroby realnie zagrażającej życiu, dobrowolnie odstępując od dokonania zbrodni zabójstwa i zapobiegł skutkowi stanowiącego znamię takiego czynu zabronionego, a opisanego zachowania dopuścił się mając w znacznym stopniu ograniczoną zdolność rozumienia znaczenia czynu i pokierowania swoim postępowaniem,

tj. przestępstwa z art. 156 § 1 pkt 2 k.k. w zw. z art. 31 § 2 k.k., za które wymierzono mu karę 6 lat pozbawienia wolności. Na mocy art. 41a § 1 i 4 k.k. orzeczono wobec

oskarżonego na okres 5 lat zakaz kontaktowania się bezpośredniego i za pośrednictwem środków służących do kontaktów na odległość z oskarżycielką posiłkową E. B. oraz zbliżania się do niej na odległość nie mniejszą niż 50 metrów, za wyjątkiem kontaktowania się z wymienioną za pośrednictwem ww. środków w sprawach związanych z opieką nad ich wspólnym dzieckiem N. B. , przy czym nie częściej niż jeden raz w miesiącu, a także z wyłączeniem dni ustalonych przez Sąd rodzinny lub w ugodzie zawartej przed Sądem, w zakresie sposobu i częstotliwości kontaktowania się z małoletnią córką; na mocy art. 46 § 1 k.k. orzeczono od oskarżonego na rzecz oskarżycielki posiłkowej E. B. kwotę 40000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, a na mocy art. 93c i art. 93a § 1 pkt 2 k.k. orzeczono wobec oskarżonego środek zabezpieczający w postaci terapii.

Od tego wyroku apelację wnieśli: obrońca oskarżonego, pełnomocnik z urzędu oskarżycielki posiłkowej oraz prokurator na niekorzyść oskarżonego.

Obrońca oskarżonego, zaskarżając wyrok w części dotyczącej orzeczenia o karze, środkach karnych i środkach kompensacyjnych, podniósł zarzut rażącej niewspółmierności wymierzonej kary, środków karnych i środków kompensacyjnych. Wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w części dotyczącej wymiaru kary, środków karnych i środków kompensacyjnych w dolnej granicy ustawowego zagrożenia przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności łagodzących, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I Instancji do ponownego rozpoznania.

Pełnomocnik oskarżycielki posiłkowej zaskarżył wyrok Sądu *a quo* w części orzekającej wobec oskarżonego środek karny w postaci zakazu kontaktowania się bezpośrednio i za pośrednictwem środków służących do kontaktów na odległość z oskarżycielką posiłkową przez okres 5 lat oraz środek kompensacyjny w postaci orzeczenia od oskarżonego na rzecz oskarżycielki posiłkowej zadośćuczynienia za doznaną krzywdę w kwocie 40.000 zł — na niekorzyść oskarżonego. Podnosząc zarzuty obrazy przepisów postępowania, mogącą mieć wpływ na treść orzeczenia (art. 7 k.p.k. w zw. z art. 4 k.p.k.; art. 424 § 2 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. w zw. z art. 4 k.p.k.; art. 7 k.p.k. w zw. z art. 4 k.p.k.; art. 424 § 2 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. w zw. z art. 4 k.p.k.), wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w zaskarżonej części poprzez: orzeczenie – na mocy art. 41a § 1 i 4 k.k. wobec oskarżonego M. B. na okres 10 lat

zakazu kontaktowania się bezpośredniego i za pośrednictwem środków służących do kontaktów na odległość z oskarżycielką posiłkową E. B. oraz zbliżania się do niej na odległość nie mniejszą niż 50 m, za wyjątkiem kontaktowania się z wymienioną za pośrednictwem ww. środków w sprawach związanych z opieką nad ich wspólnym dzieckiem N. B. , przy czym nie częściej niż jeden raz w miesiącu, a także z wyłączeniem dni ustalonych przez Sąd Rodzinny lub w ugodzie zawartej przed Sądem, w zakresie sposobu i częstotliwości kontaktowania się z małoletnią córką; orzeczenie – na mocy art. 46 § 1 k.k. od oskarżonego na rzecz oskarżycielki posiłkowej E. B. – kwoty 60000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, ewentualnie uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Prokurator, zaskarżając wyrok w części dotyczącej kary i innych środków na niekorzyść oskarżonego, podniósł zarzut rażącej niewspółmierności kary i innych środków orzeczonych wobec skarżonego M. B. . Wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez wymierzenie oskarżonemu M. B. kary 9 lat pozbawienia wolności; środka karnego zakazu kontaktowania się z pokrzywdzoną E. B. na okres 10 lat bezpośrednio i za pośrednictwem środków służących do kontaktów na odległość oraz zbliżania się na odległość nie mniejszą niż 50 metrów; nawiązki na rzecz pokrzywdzonej E. B. w wysokości 60 000 zł oraz dodatkowe orzeczenie nawiązki na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej w wysokości 3000 zł i obciążenie oskarżonego M. B. kosztami sądowymi w całości.

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie wyrokiem z dnia 16 października 2023 r., sygn. akt II AKa 91/23, uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Okręgowemu w Rzeszowie do ponownego rozpoznania.

Skargę na wyrok Sądu drugiej instancji wniósł prokurator, który sformułował zarzut rażącego naruszenia prawa procesowego, a to art. 437 § 2 k.p.k., polegającego na błędnym przyjęciu, że Sąd Okręgowy w Rzeszowie, rozpoznając sprawę pod sygn. II K 112/22, był nienależycie obsadzony i tym samym zaktualizowała się bezwzględna przyczyna odwoławcza w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., co w konsekwencji przełożyło się na uchylenie ww. wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, podczas gdy w realiach sprawy brak było ku temu podstaw. Wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie

sprawy właściwemu sądowi odwoławczemu, tj. Sądowi Apelacyjnemu w Rzeszowie, do ponownego rozpoznania.

Obrońca oskarżonego w odpowiedzi na skargę wniósł o jej uwzględnienie.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje.

Niezależnie od kwestii merytorycznej zasadności skargi wyrok Sądu odwoławczego podlegał uchyleniu z uwagi na wadliwość obsady Sądu, stanowiącą bezwzględną przyczynę odwoławczą, określoną w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., którą Sąd Najwyższy uwzględnił w urzędzie, na podstawie art. 536 k.p.k.

W składzie Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie zasiadali bowiem sędziowie: X.Y. oraz X.Y.1, którzy – w związku z wadliwością ich powołania oraz prezentowaną postawą zawodową – nie spełniają standardów niezawisłości i bezstronności. Tym samym Sąd *ad quem* nie gwarantował oskarżonemu prawa do niezawisłego i niezależnego sądu ustanowionego ustawą w znaczeniu konstytucyjnym i konwencyjnym. Należy zaznaczyć, że tzw. test niezawisłości i bezstronności wobec ww. sędziów był już przeprowadzany przez Sąd Najwyższy i wypadł negatywnie (zob. *wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 grudnia 2023 r., III KK 39/23, LEX nr 3648315; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 lutego 2024 r., III KK 471/23, LEX nr 3670345*). Z tego względu zasadne jest przytoczenie ustalonych ww. orzeczeniach okoliczności wskazujących brak spełnienia standardów niezawisłości i bezstronności przez ww. sędziów.

Obaj sędziowie brali udział w procedurze awansowej przed niekonstytucyjnym organem – Krajową Radą Sądownictwa w składzie ukształtowana w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 3) i wspierali kandydatury do tego organu, podpisując listę poparcia dla sędziego R. P. – osoby co do której poważne zastrzeżenia wysunięte zostały przez Zgromadzenie Ogólne Sędziów Sądu Apelacyjnego w Krakowie w uchwale z dnia 6 marca 2023 r. w związku z jego delegacją do tego Sądu oraz ubieganiem się przez niego w powołanie na urząd sędziego Sądu Apelacyjnego w Krakowie. Powyższe było konsekwencją ujawnienia w mediach sprawy egzaminu na aplikację sędziowską córki byłego posła PiS, a obecnie sędziego Trybunału Konstytucyjnego. Ponadto w roku 2022 r. sędzia X.Y. podpisał listę poparcia do KRS dla R. P.1, wówczas sędziego Sądu Rejonowego

w J. delegowanego do Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie i jednocześnie wyznaczonego przez Ministra Sprawiedliwości – w niestosowanym dotąd trybie – na stanowisko Prezesa tego Sądu. Nie bez znaczenia jest fakt wyznaczenia w dniu [...] 2018 r. sędziego X.Y. od dnia [...] 2018 r. na stanowisko Prezesa Sądu Dyscyplinarnego przy Sądzie Apelacyjnym w Rzeszowie przez pełniącego obowiązki Prezesa Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego J. M. , a od dnia [...] 2021 r., decyzją z dnia 8 listopada 2021 r., przez Prezesa tej Izby - uznanej przez międzynarodowe Trybunały (TSUE i ETPCz) za nie spełniającą wymogów sądu „ustanowionej ustawą”. Jeśli zaś chodzi o X.Y.1, to trzeba zwrócić uwagę na niespotykane szybkość awansową tego sędziego. Pomimo wyrażanych tak w orzecznictwie Sądu Najwyższego, jak i organów międzynarodowych zastrzeżeń co do niezależności Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej ustawą o KRS z 2017 r., zdecydował się on ubiegać o powołanie do pełnienia urzędu na jedno stanowisko sędziego sądu okręgowego w Sądzie Okręgowym w Tarnobrzegu. W postępowaniu tym nie miał kontrkandydata. Uchwałą KRS [...] z dnia [...] 2020 r. (a więc zapadłą po uchwale połączonych Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r.), Krajowa Rada Sądownictwa przedstawiła Prezydentowi RP wniosek o powołanie sędziego X.Y.1 na urząd sędziego Sądu Okręgowego w Tarnobrzegu. Postanowieniem Prezydenta RP z dnia [...] 2021 r. (nr [...]), wyżej wymienionego powołano do pełnienia urzędu sędziego we wskazanym wyżej Sądzie, którą to nominację sędzia X.Y.1 odebrał w dniu [...] 2021 r. Wkrótce potem przystąpił już do procedury awansowej do Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie, zgłaszając się do konkursu na jedno stanowisko sędziowskie w tym Sądzie ogłoszone przez Ministra Sprawiedliwości w dniu [...] 2021 r. (M. P. z [...]). Na podstawie uchwały KRS nr [...] z dnia [...] 2021 r. jego kandydatura została po raz kolejny przedstawiona Prezydentowi RP, który postanowieniem z dnia [...] 2022 r. (nr [...]), powołał X.Y.1 do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie (nominację odebrał w dniu [...] 2022 r.). Z uwagi na cofnięcie zgłoszenia przez kontrkandydata również ten sędzia był jedyną osobą ubiegającą się o awans w prowadzonym przez KRS postępowaniu. Dokonując oceny jego kandydatury Krajowa Rada Sądownictwa na posiedzeniu plenarnym w dniu [...] 2021 r. jako jedną z okoliczności przemawiających za wystąpieniem o powołanie X.Y.1 na urząd sędziego w Sądzie

Apelacyjnym w Rzeszowie wskazała na jego doświadczenie orzecznicze zdobyte m.in. w ramach delegacji w Sądzie Apelacyjnym w Rzeszowie, a delegację tę sędzia rozpoczął zaledwie niecały miesiąc wcześniej, bo od dnia [...] 2021 r., co daje podstawy do przyjęcia, że przyczyny decyzji KRS musiały mieć inny niż merytoryczny charakter.

Powyższe okoliczności wskazują, że obaj sędziowie swoją postawą wykazali poparcie dla dokonywanych przez poprzedni obóz rządzący niekonstytucyjnych, destrukcyjnych zmian w sądownictwie, mających na celu jego podporządkowanie władzy wykonawczej, co sprawia, że Sąd Apelacyjny w Rzeszowie, w składzie orzekającym z ich udziałem, nie spełniał standardów niezawisłości i bezstronności.

Już zatem jedynie na marginesie wolno zauważyć, że nie bez racji prokurator wskazał, iż stwierdzenie przez Sąd drugiej instancji okoliczności, o której mowa w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., nie było zasadne. Przede wszystkim bowiem należy wskazać, że w ustalonym stanie faktycznym sprawy, w którym oskarżony dobrowolnie odstąpił od zbrodni zabójstwa i zapobiegł skutkowi stanowiącemu znamię art. 148 § 1 k.k., w ogóle nie wchodziła w grę możliwość wymierzenia oskarżonemu kary dożywotniego pozbawienia wolności, a przez to nie było podstaw do orzekania przez Sąd *meriti* w składzie określonym w art. 28 § 4 k.k. Powszechnie przyjmuje się, że kwalifikacja prawna czynu nie wiąże sądu, jednakże w rozpoznawanej sprawie skład sądu zdeterminowany był w pierwszej kolejności nie tyle oceną prawną czynu, ale sferą faktów, których wymowa na gruncie normatywnym była jednoznaczna – zastosowanie miała klauzula niekaralności z art. 15 § 1 k.k., eliminująca możliwość zastosowania art. 148 § 1 k.k. Rzecz jasna, gdyby Sąd orzekający ustalił, że nie zaistniały przesłanki określone w tym przepisie, wówczas zobligowany byłby uprzedzić strony o możliwości zmiany kwalifikacji prawnej, a następnie przekazać sprawę do rozpoznania w składzie dwóch sędziów i trzech ławników. Zasadnie jednak wskazuje się w orzecznictwie, że „z punktu widzenia przepisów o składzie sądu miarodajna jest kwalifikacja czynu przyjęta w akcie oskarżenia” (*wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 stycznia 2000 r., II KKN 387/99, LEX nr 1347862*). Oczywiście jest bowiem to, że sąd orzekający, aby zbadać jej poprawność, musi wystąpić w składzie wynikającym z zaproponowanej przez oskarżyciela kwalifikacji prawnej czynu. Nie sposób wymagać od prokuratora, aby skierował do sądu akt oskarżenia

o czyn kwalifikowany także z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 148 § 1 k.k., skoro w tej części oskarżony nie podlegał karze a nie jest możliwe częściowe umorzenie i częściowe skazanie co do tego samego czynu.

Trzeba ponadto zauważyć, że wobec poczynionych przez Sąd pierwszej instancji ustaleń faktycznych i zaaprobowania kwalifikacji prawnej czynu zaproponowanej przez prokuratora, Sąd drugiej instancji – rozpoznając apelację jedynie co do kary, środków karnych i kompensacyjnych – związany był granicami zaskarżenia (art. 434 § 1 pkt 2 k.p.k.), a zatem nie mógł zmienić ustaleń faktycznych ani oceny prawnej na niekorzyść oskarżonego. Poza tym, rozstrzygnięcie Sądu odwoławczego jawi się jako irracjonalne wobec obowiązywania pośredniego zakazu *reformationis in peius*, który w realiach procesowych sprawy oznaczał, że Sąd Okręgowy – ponownie rozpoznając sprawę – nie mógłby w żadnym razie zastosować art. 148 § 1 k.k. Jak bowiem wskazuje się w literaturze na gruncie analizowanej problematyki: „wobec niezaskarżenia wyroku na niekorzyść oskarżonego – czyn nie jest już zagrożony karą dożywotniego pozbawienia wolności. Doszło bowiem do bezpowrotnej konsumpcji skargi oskarżyciela w zakresie kwalifikacji prawnej czynu” (D. Świecki, w: *Kodeks postępowania karnego. Tom I. Komentarz aktualizowany*, red. D. Świecki, LEX/el. 2024, teza 26 do art. 28 k.p.k.; zob. też: *postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 2008 r., IV KK 143/08, OSNKW 2009/5/38, LEX nr 490953*). W świetle zaprezentowanych rozważań oczywiste jest to, że w rozpoznawanej sprawie brak było podstaw do stwierdzenia nienależytej obsady Sądu pierwszej instancji, co zostanie wzięte pod uwagę podczas ponownego rozpoznawania sprawy przez skład orzekający zapewniający pełne gwarancje oskarżonego prawa do sądu.

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w wyroku.

[J.J.]

[ał]